POMORSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W LUBANIU

NAUKA DLA ROLNICTWA

Rolniczy handel detaliczny w krótkich łańcuchach dostaw żywności

Jarosław Trzebiatowski

LUBAŃ 2023

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”,
Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Operacja opracowana przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

POMORSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W LUBANIU

Rolniczy handel detaliczny w krótkich łańcuchach dostaw żywności

Jarosław Trzebiatowski

Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

ISBN 978-83-63125-58-5

Autor:

Jarosław Trzebiatowski

Specjalista ds. przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład tekstu:

Magdalena Dublinowska

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

©Copyright by Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu
Lubań 2023

Wszystkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie bez zgody PODR w Lubaniu jest zabronione

Nakład: 2000 szt.

Druk:
EUREKA PLUS Agencja Reklamy Barbara Fedorowicz
ul. 3 Maja 11/10, 35-030 Rzeszów

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie"
Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Operacja opracowana przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Wstęp

Rolniczy handel detaliczny (RHD) jest formą działalności związaną z produkcją i zbywaniem żywności przez rolników. Formalnie RHD został wprowadzony do polskiego prawa od 1 stycznia 2017 r. w celu ułatwienia sprzedaży żywności z gospodarstwa.

Rolniczy handel detaliczny wchodzi w skład krótkich łańcuchów dostaw żywności (KŁDŻ), które są istotnym elementem wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej. KŁDŻ to zorganizowany system produkcji, przetwórstwa, dystrybucji i sprzedaży z udziałem ograniczonej liczby podmiotów gospodarczych. Zobowiązują się one do współpracy, lokalnego rozwoju gospodarczego i połączone są bliskimi korelacjami geograficznymi i społecznymi pomiędzy producentami, przetwórcami i konsumentami.

Głównym celem powyższych działań jest zmniejszenie liczby pośredników uczestniczących w tym procesie. Prowadzi to do skrócenia drogi produktów od pola do stołu oraz zapewnienie producentowi wyższej ceny sprzedaży żywności. Oczekiwania konsumentów w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności determinują powstawanie wielu form przetwórstwa i dystrybucji żywności spełniających wymagania KŁDŻ. W zakresie sprzedaży są to, m. in.: sprzedaż bezpośrednia u rolnika, sprzedaż z dostawą do klienta, zaopatrywanie podmiotów zewnętrznych (takich jak restauracje, placówki szkolne, szpitale, domy opieki), sprzedaż internetowa, na targowiskach, z zastosowaniem mobilnych punków sprzedaży i z automatów vendingowych.

Formy sprzedaży różnią się sposobem kontaktu z klientem, jego dostępem do produktu oraz charakterem oferty producenta. Przepisy regulujące sprzedaż żywności przez rolników – producentów są na bieżąco dostosowywane do potrzeb, profilu produkcji i możliwości przetwórczych małych gospodarstw rolnych w celu umożliwienia konsumentom bezpośredniego dostępu do żywności wytwarzanej przez rolników. Wybór formy produkcji i sprzedaży zależy od indywidualnej decyzji rolnika, która powinna być dopasowana do jego sytuacji, w szczególności rodzaju żywności wprowadzanej do sprzedaży. Forma sprzedaży określa wymogi, przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa żywności, jakie muszą być spełnione przez każdego rolnika – producenta wprowadzającego produkty żywnościowe do obrotu. Najbardziej popularne formy sprzedaży z obecnie funkcjonujących w ramach krótkich łańcuchów dostaw żywności, to: dostawy bezpośrednie, sprzedaż bezpośrednia (SB), rolniczy handel detaliczny (RHD), działalność marginalna lokalna i ograniczona (MLO).

PORÓWNANIE CZTERECH FORM SPRZEDAŻY ŻYWNOŚCI				
	DOSTAWY BEZPOŚREDNIE	**SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIA (SB)**	**ROLNICZY HANDEL DETALICZNY (RHD)**	**MARGINALNA LOKALNA i OGRANICZONA (MLO)**
SUROWCE	- surowce produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego, takie jak: zboża, owoce, warzywa, zioła, runo leśne, grzyby uprawne, - surowce pochodzące z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego, - środki spożywcze pochodzące z produktów lub surowców, wymienionych wyżej w postaci kiszonej lub suszonej	- tusze lub podroby drobiowe, - tusze lub podroby zajęczaków, - tusze lub podroby zwierzyny łownej, - żywe ślimaki lądowe, - mleko, siara, surowa śmietana, - produkty rybołówstwa, - produkty pszczele nieprzetworzone, - jaja od drobiu lub ptaków bezgrzebieniowych	- surowce pochodzenia roślinnego, - produkty przetworzone pochodzenia roślinnego, - surowce pochodzenia zwierzęcego, - produkty pochodzenia zwierzęcego, - żywność złożona tj. zawierająca środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i zwierzęcego	- produkcja produktów mlecznych lub produktów na bazie siary, - produkcja obrobionych lub przetworzonych produktów rybołówstwa, - produkcja surowych wyrobów mięsnych, mięsa mielonego, - produkcja produktów mięsnych, - rozbiór mięsa wołowego, wieprzowego, baraniego, koziego, końskiego, z drobiu lub zajęczaków, - rozbiór mięsa zwierząt łownych oraz zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych, - produkcja produktów jajecznych, - produkcja gotowych posiłków (potraw) wyprodukowanych z produktów pochodzenia zwierzęcego lub z udziałem tych produktów
REJESTRACJA	Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (PPSSE) *(*nie podlega rejestracji działalności gospodarczej)*	Powiatowy Inspektorat Weterynarii (PIW) *(*nie podlega rejestracji działalności gospodarczej)*	Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (PPSSE) lub/i Powiatowy Inspektorat Weterynarii (PIW) *(*nie podlega rejestracji działalności gospodarczej)*	Powiatowy Inspektorat Weterynarii (PIW)

TERMIN ZŁOŻENIA WNIOSKU O WPIS DO REJESTRU	PPSSE – co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem działalności	PIW – co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem działalności	PPSSE – co najmniej 14 dni, PIW – co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem działalności	PIW – co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem działalności
PROJEKT	nie obowiązuje projekt technologiczny	nie obowiązuje projekt technologiczny	nie obowiązuje projekt technologiczny	nie obowiązuje projekt technologiczny **projekt może być potrzebny np. przy budowie nowych pomieszczeń*
ILOŚCIOWE LIMITY SPRZEDAŻY	przepisy nie ustanawiają konkretnych limitów **do wysokości plonów osiąganych w danym gospodarstwie*	obowiązują	obowiązują – dotyczą wyłącznie dostaw do zakładów prowadzących handel detaliczny ** nie obowiązują przy sprzedaży konsumentom końcowym*	obowiązują – dotyczą wyłącznie dostaw do zakładów prowadzących handel detaliczny ** nie obowiązują przy sprzedaży konsumentom końcowym*
OPODATKOWANIE	działalność nieopodatkowana	działalność nieopodatkowana	kwota wolna od podatku do 100.000 zł przychodu, powyżej tej sumy 2% podatek ryczałtowy	kwota wolna od podatku do 100.000 zł przychodu, powyżej tej sumy 2% podatek ryczałtowy
MIEJSCA PROWADZENIA SPRZEDAŻY	na terenie własnego gospodarstwa rolnego, na targowiskach, placach targowych, ze specjalistycznych środków transportu, sprzedaż przez Internet, dostawy do lokalnych sklepów i zakładów gastronomicznych (restauracje, bary, stołówki szkolne i inne)	na terenie własnego gospodarstwa rolnego, na targowiskach, z urządzeń ruchomych i tymczasowych, sprzedaż wysyłkowa, internetowa, a także dostawy do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta końcowego	w gospodarstwie, na targowisku, podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy, z urządzeń ruchomych i tymczasowych, sprzedaż wysyłkowa, internetowa, z automatów vendingowych, a także dostawy do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego	w budynkach przylegających do miejsca produkcji, z obiektów lub urządzeń ruchomych lub tymczasowych, w tym ze środków transportu, z urządzeń dystrybucyjnych do sprzedaży żywności, wysyłkowo lub przez Internet, a także dostawy do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego

OBSZAR SPRZEDAŻY	sprzedaż w danym województwie i województwach przyległych	sprzedaż w danym województwie i województwach przyległych (cały kraj – dotyczy tylko promocji w trakcie targów, wystaw, itp.)	sprzedaż w całym kraju, **ograniczenie: żywność pochodzenia zwierzęcego i tzw. złożona można sprzedawać jedynie na terenie województwa, w którym żywność została wyprodukowana, lub na obszarach powiatów lub miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, sąsiadujących z tym województwem*	sprzedaż w danym województwie i przyległych powiatach, w miastach będących siedzibą wojewody lub sejmiku województwa położonych na obszarach województw sąsiadujących z województwem, w którym jest prowadzona produkcja (cały kraj – dotyczy tylko promocji w trakcie targów, wystaw, itp.)

Jabłka przygotowane do suszenia w gospodarstwie Jadwigi Sołdaczuk w Budziszu

Przygotowywanie jabłek do suszenia w gospodarstwie Jadwigi Sołdaczuk w Budziszu

Rolniczy handel detaliczny jest formą sprzedaży związaną z produkcją i zbywaniem żywności przez rolników. Najnowsze zmiany w wymaganiach działalności RHD wprowadziła Ustawa z dnia 15 grudnia 2021 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia prowadzenia przez rolników rolniczego handlu detalicznego, która weszła w życie z dniem 04.02.2022 r. Wspomniana ustawa zmienia przepisy o RHD poprzez zmiany w: ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006 poz. 1225), ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2021r. poz. 1128, z późn. zm.). Natomiast dotychczasowe przepisy wykonawcze, obowiązujące na podstawie ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie nowej ustawy. Celem wprowadzonych regulacji jest m.in. zapewnienie możliwości pozyskania dodatkowego dochodu przez małe rodzinne gospodarstwa i zwiększenie możliwości rozwoju działalności RHD. Nowa ustawa rozszerza obszar, na którym mogą być prowadzone dostawy żywności nieprzetworzonej oraz przetworzonej pochodzenia roślinnego wyprodukowanej w ramach RHD do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego, na terytorium całej Polski.

Definicję RHD dla polskich producentów określa ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2006 poz. 1225) art. 3, ust. 3, pkt 29b.

Rolniczy handel detaliczny - handel detaliczny w rozumieniu art. 3 ust. 7 rozporządzenia nr 178/2002, polegający na:

- produkcji żywności zawierającej co najmniej jeden składnik pochodzący w całości z własnej uprawy, hodowli lub chowu podmiotu działającego na rynku spożywczym

oraz

- zbywaniu takiej żywności konsumentowi finalnemu, o którym mowa w art. 3 ust. 18 rozporządzenia nr 178/2002, lub do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego.

Zgodnie z ww. definicją wprowadzana na rynek w ramach RHD żywność:

- **jednoskładnikowa** (np. świeże owoce i warzywa, świeże mięso, jaja, czy surowe mleko) powinna w całości pochodzić z własnej uprawy, hodowli lub chowu danego podmiotu;
- **wieloskładnikowa** (np. produkty mięsne, produkty mleczne, gotowe posiłki, pieczywo) powinna zawierać co najmniej jeden składnik pochodzący w całości z własnej uprawy, hodowli lub chowu danego podmiotu prowadzącego RHD, pozostałe składniki mogą być zakupione od innych podmiotów (*w celu skorzystania z preferencyjnej formy opodatkowania RHD własne składniki muszą stanowić co najmniej 50% produktu, z wyłączeniem wody).

Rolniczy Handel Detaliczny idealnie wpisuje się w założenia Europejskiego Zielonego Ładu, w szczególności skracania łańcucha dostaw. Z roku na rok wzrasta liczba podmiotów prowadzących ten rodzaj działalności.

Ciasta domowe

Liczba zakładów RHD w województwie pomorskim
w latach 2017-2022 (wg GIW stan na 15.06.2023)

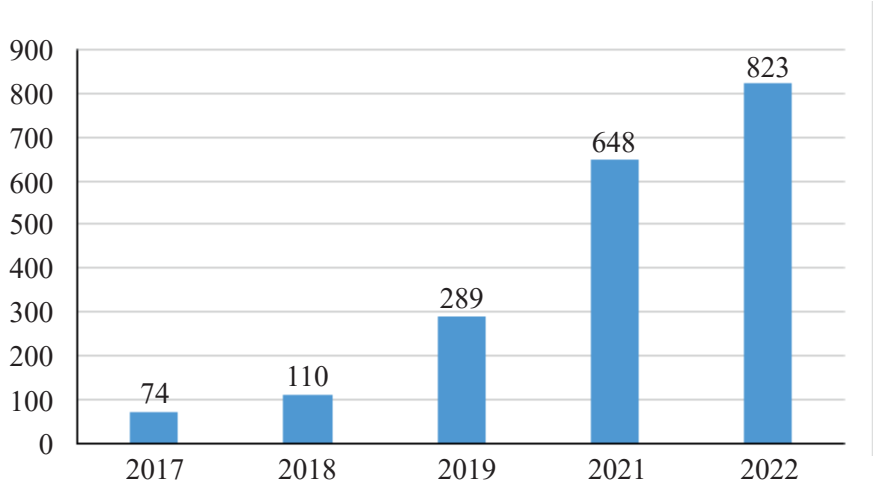

Liczba zakładów RHD w Polsce w latach 2017-2022
(wg GIW stan na 15.06.2023)

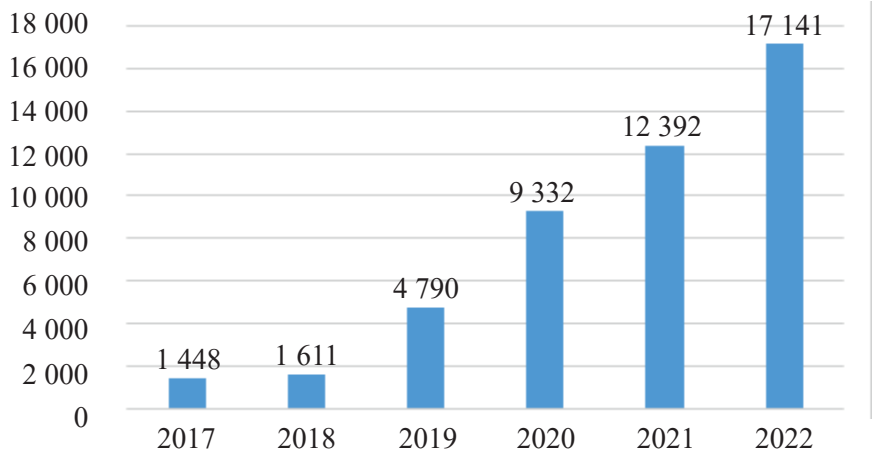

Oznaczenie miejsca sprzedaży

Miejsce zbywania żywności konsumentowi finalnemu przez podmiot prowadzący RHD, w tym poprzez pośrednika, musi być oznakowane w sposób czytelny i widoczny dla konsumenta. Oznakowanie powinno zawierać:

- napis „rolniczy handel detaliczny”;

- dane obejmujące: imię i nazwisko lub nazwę podmiotu prowadzącego RHD;

- adres miejsca prowadzenia produkcji tej żywności;

- w przypadku żywności pochodzenia zwierzęcego i żywności złożonej weterynaryjny numer identyfikacji podmiotu prowadzącego RHD.

Przykładowe oznakowanie

Przykładowe oznaczenie miejsca sprzedaży

Ograniczenia

W ramach rolniczego handlu detalicznego można wprowadzać na rynek, każdego rodzaju żywność, zarówno pochodzenia niezwierzęcego, zwierzęcego, jak i żywność złożoną (wyjątek stanowią np. napoje alkoholowe i woda). Przykładowo rolnik może produkować i sprzedawać jako detalista żywność:

- jednoskładnikową, taką jak surowce pochodzenia niezwierzęcego (np. ziarna zbóż, owoce, warzywa, grzyby, zioła), surowce pochodzenia zwierzęcego (np. mleko surowe, jaja, produkty rybołówstwa nieprzetworzone, produkty pszczele nieprzetworzone), produkty pochodzenia zwierzęcego jednoskładnikowe (np. świeże mięso, mięso: mielone wieprzowe, mielone z indyka), produkty pochodzenia niezwierzęcego jednoskładnikowe (np. suszone jabłka, suszone śliwki);
- wieloskładnikową, taką jak np. przetwory z owoców i warzyw, pieczywo, żywność zawierającą jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego, mięso mielone wieprzowo-wołowe, kiełbasa wieprzowo-wołowa, produkty mleczne z owocami.

Przetwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych oraz ich sprzedaż nie może odbywać się poprzez zatrudnione osoby oraz poprzez pośredników. Wyjątkiem jest sprzedaż konsumentom finalnym dokonywana na wystawach, kiermaszach lub innych imprezach organizowanych w celu promocji żywności lokalnej. W takim przypadku dopuszczalne jest skorzystanie z pośrednika, o ile on sam sprzedaje swoje produkty w ramach RHD i pochodzi z tego samego lub sąsiedniego powiatu. Nie wolno używać do produkcji żywności mięsa zwierząt kopytnych z uboju samodzielnego (czyli poza zatwierdzoną rzeźnią), np. z uboju na użytek własny. Produkcja i zbywanie żywności nie może stanowić zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności i wpływać niekorzystnie na zdrowie publiczne.

Ostatnia zmiana legislacyjna nie wprowadziła dla rolników prowadzących RHD ograniczeń terytorialnych i limitów ilościowych w zakresie zbywania żywności konsumentom finalnym. Zmiany dotyczą zbywania żywności w ramach RHD do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego:

- mogą odbywać się wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym, że w przypadku żywności będącej produktem pochodzenia zwierzęcego oraz żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego − wyłącznie na obszarze województwa, w którym ma miejsce prowadzenie produkcji tej żywności w ramach RHD lub na obszarach sąsiadujących z tym województwem: powiatów i miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa;

- podlega limitom ilościowym, dostosowanym do potrzeb konsumentów finalnych;

- jest udokumentowane w sposób umożliwiający określenie ilości zbywanej żywności w ramach RHD.

Limity sprzedaży

Maksymalne ilości żywności, które rocznie może zbywać rolnik nie obejmują zbywania żywności konsumentom finalnym. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 września 2022 r. (Dz.U. 2022 poz. 1971) zaktualizowało obowiązujące limity maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego oraz zakres i sposób jej dokumentowania. Ilości te określono w załącznikach rozporządzenia oddzielnie dla:

- surowców pochodzenia niezwierzęcego, w załączniku nr 1 (127 rodzajów);
- żywności pochodzenia niezwierzęcego innej niż surowce oraz zawierającej jednocześnie środki pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego, w załączniku nr 2 (16 rodzajów);
- surowców pochodzenia zwierzęcego, w załączniku nr 3 (7 rodzajów);
- produktów pochodzenia zwierzęcego innych niż surowce, w załączniku nr 4 (8 rodzajów).

Sprzedaż do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego musi być dokumentowana w sposób umożliwiający określenie ilości zbywanej żywności. W tym celu podmiot prowadzący RHD ma obowiązek prowadzenia dokumentacji odrębnie za każdy rok kalendarzowy, zawierającej:

- numer kolejnego wpisu;
- datę zbycia żywności;
- ilość i rodzaj zbytej żywności.

Maksymalna ilość surowców pochodzenia niezwierzęcego zbywanych rocznie w ramach RHD (wybrane przykłady), wg Dz.U. 2022 poz. 1971

Nazwa surowców pochodzenia niezwierzęcego	Maks. ilość w przeliczeniu na 1 ha uprawy	Jednostka	Nazwa surowców pochodzenia niezwierzęcego	Maks. Ilość w przeliczeniu na 1 ha uprawy	Jednostka
Jęczmień jary	8	tona	Pomidor gruntowy	80	tona
Gryka	2,5	tona	Por	50	tona
Kukurydza	11	tona	Seler korzeniowy	25	tona
Pszenica zwyczajna ozima	9,5	tona	Agrest	14	tona
Żyto ozime	8	tona	Gruszka	18	tona
Marchew	70	tona	Jabłko	25	tona
Brukiew	60	tona	Malina	10	tona
Ziemniak	50	tona	Morela	16	tona
Bób	12	tona	Śliwa domowa	10	tona
Burak ćwikłowy	40	tona	Truskawka	14	tona
Cebula	50	tona	Wiśnia	16	tona
Czosnek pospolity	7	tona	Żurawina	6	tona
Kapusta włoska	35	tona	Bazylia	3	tona

Maksymalna ilość żywności pochodzenia niezwierzęcego innej niż surowce oraz żywność zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego zbywanej rocznie w ramach RHD (wybrane przykłady), wg Dz.U. 2022 poz. 1971

Nazwa żywności pochodzenia niezwierzęcego	**Kategorie żywności**	**Maksymalna ilość**	**Jednostka**
Przetwory z owoców	Soki owocowe	6 700	litr
Przetwory z warzyw	Kiszonki warzywne	5 000	kilogram
Przetwory z grzybów		200	kilogram
Przetwory zbożowe	Mąki	16 000	kilogram
Pieczywo		15 400	kilogram
Oleje		10 000	litr
Gotowe posiłki (potrawy) niemięsne	Pierogi	2 000	kilogram

Maksymalna ilość surowców pochodzenia zwierzęcego zbywanych rocznie w ramach RHD (wybrane przykłady), wg Dz.U. 2022 poz. 1971

Nazwa surowców pochodzenia zwierzęcego	Maksymalna ilość	Jednostka
Mleko surowe	52 000	litr
Surowa śmietana	10 400	litr
Jaja od drobiu	148 200	sztuk
Produkty pszczele nieprzetworzone w tym miód, pyłek pszczeli, pierzga, mleczko pszczele – do 5 rodzin pszczelich	150	kilogram

Maksymalna ilość produktów pochodzenia zwierzęcego innych niż surowce zbywanych rocznie w ramach RHD do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego (wybrane przykłady), wg Dz.U. 2022 poz. 1971

Nazwa produktów pochodzenia zwierzęcego innych niż surowce	Maksymalna ilość	Jednostka
Świeże mięso wołowe, wieprzowe, baranie, kozie, końskie i produkowane z tego mięsa surowe wyroby mięsne lub mięso mielone	2 300	kilogram
Produkty mięsne	1 400	kilogram
Wstępnie przetworzone lub przetworzone produkty rybołówstwa	3 000	kilogram
Produkty mleczne i produkty na bazie siary	2 600	kilogram

Rejestracja w urzędach kontroli żywności

RHD to jedna z form handlu detalicznego, dla której w polskim porządku prawnym przyjęto odrębne uregulowania w zakresie nadzoru organów urzędowej kontroli żywności (Inspekcja Weterynaryjna, Państwowa Inspekcja Sanitarna, IJHARS) i wprowadzono określone preferencje podatkowe oraz odrębne regulacje dotyczące rejestrowania działalności gospodarczej.

Przed rozpoczęciem działalności należy dokonać rejestracji (bez obowiązkowego zatwierdzenia):

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej 14 dni przed dniem jej rozpoczęcia, jeżeli w planach jest sprzedaż produktów pochodzenia roślinnego. Wzór wniosku o rejestrację określa załącznik nr 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2007 r. w sprawie wzorów dokumentów, dotyczących rejestracji i zatwierdzania zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność, podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U 2007 nr 106, poz. 730). Poprzez rejestrację RHD rozumie się jednoczesną rejestrację produkcji pierwotnej dokonanej przez rolników, jeżeli wcześniej producent rolny nie dokonał rejestracji produkcji podstawowej. Po otrzymaniu wniosku powiatowy inspektor sanitarny wydaje rolnikowi zaświadczenie o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W Powiatowym Inspektoracie Weterynarii 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności, jeżeli planowana jest sprzedaż produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów zawierających jednocześnie składniki roślinne i zwierzęce (tzw. żywność złożona). W celu ułatwienia rejestracji Główny Inspektorat Weterynarii przygotował dla rolnika przykładowy wzór wniosku o wpis zakładu do rejestru powiatowego lekarza weterynarii w zakresie prowadzenia RHD. Posługiwanie się wzorem wniosku jest dobrowolne. Podmioty rejestrujące RHD powinny podać istotne informacje dotyczące planowanej działalności, m.in. dane osobowe i adresowe, numer w ewidencji gospodarstw rolnych oraz w ewidencji wniosków o przyznanie płatności albo NIP albo nr w KRS, jakie surowce lub produkty będą produkować i sprzedawać, gdzie planuje się prowadzenie sprzedaży i w jakiej formie oraz te dotyczące lokalizacji zakładu, w którym ma być prowadzona działalność. Powiatowy lekarz weterynarii, wydaje decyzję administracyjną o wpisie do rejestru i nadaje zakładowi weterynaryjny numer WNI.

Szynka domowa

Przetwory

Organy nadzorujące rolników obecnie elastycznie podchodzą do określonych w przepisach wymagań higienicznych.

Prowadzący działalność RHD − nie zgłaszają/nie rejestrują prowadzenia działalności do Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), z wyłączeniem działalności polegającej na znakowaniu i pakowaniu jaj. Jednostki IJHARS, nadzorując prowadzących produkcję żywności, korzystają z rejestrów prowadzonych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej lub Państwowej Inspekcji Handlowej.

Nadzór IJHARS nad jakością handlową obejmuje: cechy organoleptyczne, parametry fizykochemiczne, znakowanie żywności, spełnienie wymagań zadeklarowanych przez producenta na etykiecie oraz warunki składowania i transportu żywności.

Kontrole urzędowe przeprowadzane są bez wcześniejszego uprzedzenia, z wyjątkiem takich przypadków jak audyt, w których jest konieczne uprzednie zawiadomienie podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo żywnościowe.

Przy RHD nie jest wymagana rejestracja działalności gospodarczej, mówi o tym art. 6 ustawy Prawo przedsiębiorców (Dz. U. 2018 poz. 646), tak samo jak przy wytwarzaniu i sprzedaży produktów nieprzetworzonych, pochodzących z własnego gospodarstwa, wynajmowaniu przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów (agroturystyka) oraz działalności w zakresie sprzedaży, o ile są spełnione wymogi określone w art. 20 ust. 1c ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2021 poz. 1128, z późn. zm.).

Winnica

Preferencje podatkowe w RHD

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst ustawy Dz.U. 2022 poz. 2647, art. 20 ust. 1c) zwalnia z podatku dochodowego przychody ze sprzedaży, przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy, produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, przy czym:

- Przetwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych i ich sprzedaż nie może się odbywać przy zatrudnieniu osób na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze. Działalność ta może być prowadzona tylko i wyłącznie przez rolnika i jego rodzinę, z wyłączeniem:

  - uboju zwierząt rzeźnych i obróbki poubojowej tych zwierząt, w tym również rozbioru, podziału i klasyfikacji mięsa, przemiału zbóż, wytłoczenia oleju lub soku;

  - sprzedaży podczas wystaw, festynów, targów przez rolnika prowadzącego działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego i pochodzącego z tego samego lub sąsiedniego powiatu.

- Jest prowadzona ewidencja sprzedaży (dzienna), prowadzi się ją od pierwszej złotówki uzyskanej z tego tytułu.

- Ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu stanowi co najmniej 50% tego produktu, z wyłączeniem wody. Za produkt roślinny pochodzący z własnej uprawy uważa się również mąkę, kaszę, płatki, otręby, olej i soki wytworzone z surowców pochodzących z własnej uprawy.

Przychody z działalności RHD, ze sprzedaży produktów, o których mowa powyżej, w ilościach nieprzekraczających maksymalnych limitów są zwolnione z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych do kwoty przychodu 100 000 zł (słownie: sto tysięcy) rocznie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, art. 21 w ust. 1 pkt 71a). W przypadku przekroczenia w roku podatkowym przychodu powyżej limitu 100 000 zł, można skorzystać z uproszczonej formy rozliczenia podatku w wymiarze 2% od przychodu, jeżeli w roku poprzedzającym rok podatkowy przychody nie przekraczały 150 000 euro oraz istnieje obowiązek zgłoszenia tego faktu do Urzędu Skarbowego. W RHD, jeżeli zechcemy skorzystać ze zwolnienia do 100 tys. zł, należy prowadzić wewnętrzny rejestr sprzedaży (nie ma obowiązku dokumentowania sprzedaży dla konsumenta końcowego) odrębnie na każdy rok, który zawiera co najmniej:

- numer kolejnego wpisu,
- datę uzyskania przychodu,
- kwotę przychodu,
- przychód narastająco od początku roku,
- ilość i rodzaj przetworzonych produktów.
  (*dzienne przychody ewidencjonuje się w dniu sprzedaży)

Miejsca prowadzenia przetwórstwa

Przetwórstwo prowadzić można we własnym gospodarstwie rolnym, w tym w swoim domu mieszkalnym, budynku gospodarczym, każdego rodzaju pomieszczeniu. Jednakże w miejscu prowadzenia produkcji muszą zostać spełnione wymagania, o których mowa w przepisach rozporządzenia nr 852/2004, w szczególności w załączniku II do tego rozporządzenia. Dopuszcza się prowadzenie przetwórstwa poza gospodarstwem w inkubatorze przetwórstwa lokalnego, młynie, wytłaczarni oleju.

Produkcja pierogów w gospodarstwie Andrzeja Spirewskiego w Lasowicach Wielkich

Wymagania higieniczne

Zakres higieny środków spożywczych dla handlu detalicznego, jak i rolniczego handlu detalicznego określono przepisami rozporządzenia UE nr 852/2004 i rozporządzenia nr 853/2004 (produkty pochodzenia zwierzęcego). W ramach RHD rolnik może przetwarzać żywność m.in. we własnej kuchni przy zachowaniu warunków higienicznych określonych w rozporządzeniu (WE) nr 852/2004, określonych w załączniku II rozdział I i II ww. rozporządzenia. Wymogi te różnią się na poszczególnych etapach:

• Etap produkcji podstawowej oraz działań z nią powiązanych jak np. transport (obejmującej prace związane z pozyskiwaniem surowca w gospodarstwie) – wówczas stosujemy załącznik I ww. rozporządzenia „Produkcja podstawowa".

• Etap po produkcji podstawowej, tj. przetwórstwo i/lub dystrybucja – wówczas należy stosować załącznik II „Ogólne wymogi higieny [...]".Istotna jest zatem ocena, czy nasz produkt mieści się w obszarze „produkcji podstawowej", czy „po produkcji podstawowej". Z punktu widzenia rolnika, produkcja podstawowa (np. owoców, warzyw, jaj) jest prostsza pod względem dokumentacyjnym niż produkcja przetworzona (np. sałatek, pieczywa, serów, kiszonek). W przypadku, gdy produkcja prowadzona jest przy wykorzystaniu pomieszczeń używanych głównie jako prywatne domy mieszkalne (np. przy wykorzystaniu sprzętu i urządzeń gospodarstwa domowego w kuchni domowej), obowiązują wymogi określone w załączniku II w rozdziale III (uproszczone wymagania higieniczne). Korzystanie z uproszczonych wymagań higieny nie zwalnia prowadzących RHD z obowiązku spełniania innych wymogów higienicznych ustanowionych w ww. rozporządzeniu, co do których nie przewidziano odstępstw lub włączeń dla podmiotów działających na rynku spożywczym.

W związku z wymaganiami wymienionymi w ww. rozporządzeniu (WE) nr 852/2004, w pomieszczeniach produkcyjnych należy prowadzić kontrolę następujących obszarów:

• kontrolę dostaw;
• czyszczenie (także dezynfekcji) urządzeń i sprzętu, a także urządzeń sanitarnych i zaplecza produkcyjnego;
• czyszczenie obszaru produkcji, magazynowania, przechowywania;
• higienę procesu produkcji, w tym rozdzielenie czynności w celu zabezpieczenia przed przeniesieniem zanieczyszczeń na żywność;
• higienę osobistą i stan zdrowia osób produkujących żywność;
• jakość stosowanej wody;
• kontrolę i zabezpieczenie przed szkodnikami;
• postępowanie z odpadami żywnościowymi;
• przechowywanie, dystrybucję i transport.

Bezpieczeństwo produkcji żywności

Podmioty prowadzące rolniczy handel detaliczny, pozyskujące produkty do produkcji żywności od innych podmiotów lub zbywające je innym podmiotom niebędącym konsumentem powinny spełniać również wymogi określone w rozporządzeniu (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 1.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), w tym możliwość śledzenia żywności (art.18 przedmiotowego rozporządzenia). Jest to wymóg konieczny w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności, identyfikacji żywności wprowadzanej na rynek oraz narzędzie wspomagające wycofanie z obrotu żywności, która nie jest bezpieczna. W celu spełnienia wymagań konieczne jest uwzględnienie wszystkich aspektów łańcucha produkcji żywności, począwszy od produkcji surowca w gospodarstwie, produkcji pasz, aż do sprzedaży lub dostawy żywności do konsumenta. Każdy podmiot działający na rynku spożywczym powinien umożliwić monitorowanie żywności poprzez identyfikację bezpośredniego dostawcy surowców oraz bezpośredniego odbiorcy produktów (za wyjątkiem podmiotów będących klientami końcowymi). Każdy producent niezależnie od skali działania zobowiązany jest do wdrożenia systemu identyfikacji, czyli śledzenia pochodzenia żywności. W tym celu należy przechowywać informacje dotyczące:

- nazwy i adresu dostawców/producentów danego surowca/żywności;
- dostarczonego produktu (np. nazwa, data przydatności do spożycia, numer partii, ilość żywności);
- nazwa i adres odbiorcy oraz rodzaj dostarczonych mu produktów gotowych;
- termin dostawy/zakupu.

W celu spełnienia tego obowiązku wystarczające jest przechowywanie faktur, rachunków lub innych dokumentów, które dostawca/producent/sklep dołącza do swoich towarów. Dokumenty należy przechowywać, co najmniej do czasu upłynięcia terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości produktu oraz należy je udostępniać na żądanie organu kontrolnego. Śledzenie pochodzenia jest również niezbędne w przypadku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, np. opakowań żywności.

Podmioty prowadzące rolniczy handel detaliczny produktami nieprzetworzonymi takimi jak, np. miód i inne produkty pszczele, jaja konsumpcyjne w skorupach, mleko surowe, surowa śmietana, czy nieprzetworzone surowce pochodzenia niezwierzęcego, nie obowiązuje system HACCP. Zgodnie z art. 5 ust. 3 ww. rozporządzenia (WE) nr 852/2004 wymóg opracowania i utrzymywania procedur na podstawie zasad HACCP ma zastosowanie wyłącznie do podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze uczestniczące w jakimkolwiek etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności po produkcji podstawowej i działaniach powiązanych, takich jak. np. transport, przechowywanie, obróbka surowców w miejscu ich produkcji pod warunkiem, że nie zmienia to znacznie ich charakteru. Jednocześnie należy podkreślić, że wymagania higieniczne określone w ww. rozporządzeniu (WE) nr 852/2004 powinny być stosowane w sposób elastyczny, biorąc pod uwagę zakres prowadzonej działalności, wielkość zakładu i jego specyfikę. Przepisy te określają wymogi ogólne, pozostawiając producentom dużą swobodę w ich spełnianiu - określają kryteria, które muszą być spełnione, aby został osiągnięty cel jakim jest bezpieczeństwo żywności.

Producent ma obowiązek prowadzenia badań laboratoryjnych żywności w zakresie zachowania zgodności z kryteriami mikrobiologicznymi określonymi w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2073/2005. Częstotliwość badań powinna być ustalana indywidualnie ze służbami nadzorującymi w zależności od rodzaju produkowanej żywności, zastosowanej technologii produkcji i skali działalności.

Domowe wypieki

Znakowanie żywności w ramach RHD

Znakując środki spożywcze oferowane konsumentom w ramach RHD należy wziąć pod uwagę przepisy zawarte w rozporządzeniu nr 1169/2011 oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych. Do podstawowych informacji, jakie muszą znaleźć się w oznakowaniu opakowanego środka spożywczego należą: nazwa produktu, dane identyfikujące producenta, ilość netto produktu, data trwałości (*nie zawsze jest wymagana, przykładowo nie trzeba jej podawać dla świeżych owoców i warzyw, win, octu, soli i cukru, a także dla wyrobów piekarniczych i cukierniczych, dla których z góry przyjmuje się 24 h okres trwałości), numer partii produkcyjnej. Przy detalicznym handlu rolniczym (RHD) nie trzeba podawać wartości odżywczej żywności. Oznakowanie każdego opakowania żywności (np. torby, słoika, butelki) musi być przede wszystkim czytelne. Dlatego wielkość liter nie powinna być mniejsza niż 1,2 mm. Na wyjątkowo małych opakowaniach można zastosować czcionkę o wysokości 0,9 mm. Etykieta powinna być nieścieralna i trwała. Każda żywność sprzedawana przez rolnika musi być wyraźnie opisana, czy to na opakowaniu, czy na plakietce lub wywieszce umieszczonej przy produktach nieopakowanych.

Pozostałe formy sprzedaży

– **dostawy bezpośrednie** to prosta obróbka i sprzedaż małych ilości żywności nieprzetworzonej pochodzenia roślinnego – tj. zbóż, owoców, warzyw, ziół, grzybów uprawnych, pochodzących wyłącznie od producentów produkcji pierwotnej, niestanowiących działów specjalnych produkcji rolnej oraz innych surowców pochodzących z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego, a także ww. środków spożywczych w postaci kiszonej lub suszonej. Do sprzedaży dopuszcza się wyłącznie produkty pochodzenia roślinnego wyprodukowane z własnych surowców, a sprzedaż może być prowadzana tylko na ograniczonym obszarze. W ramach dostaw bezpośrednich dopuszcza się stosowanie takich czynności jak, np. mycie, suszenie, usuwanie liści, kiszenie produktów produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego. Natomiast takie czynności jak na przykład: obieranie, krojenie, pakowanie w woreczki warzyw, stosowanie gazów konserwujących – nie mogą być zaliczone do czynności wykonywanych w ramach produkcji pierwotnej ani za operacje związane z produkcją pierwotną. Zasady i wymagania prowadzenia tej sprzedaży określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia wydane na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych.
– **sprzedaż bezpośrednia** dotyczy produktów pochodzenia zwierzęcego. Do sprzedaży bezpośredniej dopuszcza się wyłącznie produkty wyprodukowane z własnych surowców, a sprzedaż może być prowadzana tylko na ograniczonym obszarze. Wielkość, zakres i obszar produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1577). Obowiązujące limity tygodniowe produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do sprzedaży bezpośredniej mogą być przekroczone po uprzednim wyrażeniu zgody przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności w zakresie produkcji, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4 i 8–10, na wniosek tego podmiotu, pod

warunkiem zachowania rocznego limitu wielkości tej produkcji.

– **działalność marginalna, lokalna i ograniczona (MLO)** jest działalnością zajmującą się przetwórstwem, sprzedażą i dostawami produktów pochodzenia zwierzęcego na niewielką skalę na lokalny rynek (np. produkty mleczne, produkty na bazie siary, wstępnie przetworzone lub przetworzone produkty rybołówstwa, surowe wyroby mięsne, produkty mięsne, produkty jajeczne z gotowanych jaj, gotowe posiłki). Produkty pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do obróbki lub przetwarzania w ramach tej działalności mogą pochodzić z własnego gospodarstwa prowadzącego taką działalność, jak również z innych gospodarstw lub zakładów. Jednymi z warunków uznania działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej są: przetwarzanie tylko określonych produktów pochodzenia zwierzęcego, sprzedaż tylko konsumentowi końcowemu i obligatoryjne dostawy do innych zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego (np. sklepów detalicznych, restauracji czy stołówek) położonych poza miejscem produkcji lub innych właścicieli, którzy prowadzą sprzedaż konsumentom. Podstawowe zasady dotyczące prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego na małą skalę na lokalny rynek w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej zostały określone w art. 13 ustawy z dnia 16 grudnia 2005r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017 r., poz.242, z późn. zm.). Szczegółowe warunki pozwalające na uznanie tej działalności za działalność marginalną, lokalną, i ograniczoną definiuje Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2016 r. (Dz. U. poz. 451). Rozporządzenie określa zakres i obszar produkcji, a także limity dostaw produktów pochodzenia zwierzęcego do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem do konsumenta końcowego. Uściśla również wymagania weterynaryjne, jakie powinny być spełnione przy prowadzeniu tego rodzaju działalności. Obowiązujące limity mogą zostać podwyższone, w przypadku produktów rybołówstwa, świeżego mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych albo zwierząt łownych lub wyprodukowanych z tych rodzajów mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego. W tym celu należy uzyskać zgodę powiatowego lekarza weterynarii, pod warunkiem zachowania rocznego limitu, który wynosi 26 ton rocznie. Wymagania higieniczne i weterynaryjne dla zakładów zajmujących się produkcją produktów pochodzenia zwierzęcego zostały określone w przepisach prawa żywnościowego na poziomie Unii Europejskiej i są jednakowe dla zakładów we wszystkich państwach członkowskich UE. Stosuje się przepisy Rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 1, z późna. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) i przepisy wydane w trybie tego rozporządzenia.

Finansowanie i promocja

Finansowanie rozwoju krótkich łańcuchów dostaw żywności, w tym RHD realizowane jest m. in. w ramach:

- Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027,
- podejścia LEADER, redystrybucja środków prowadzona jest poprzez Lokalne Grupy Działania.

Dodatkowe punkty będą przyznawane wnioskodawcom o pomoc finansową za uczestniczenie w unijnych systemach jakości: Chroniona Nazwa Pochodzenia, Chronione Oznaczenie Geograficzne, Gwarantowana Tradycyjna Specjalność, rolnictwo ekologiczne i krajowych systemach jakości: tj. Integrowana produkcja roślin, „Jakość Tradycja", System Gwarantowanej Jakości Żywności (QAFP). Ośrodki Doradztwa Rolniczego pod patronatem Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi stworzyły platformę internetową Polski e-bazarek, która zapewnia bezpłatną promocję produktów polskich rolników, producentów regionalnej i ekologicznej żywności, usługodawców, twórców rękodzieła i kół gospodyń wiejskich. Ułatwia tworzenie krótkich łańcuchów dostaw pomiędzy producentami i konsumentami poprzez możliwość bezpłatnego zarejestrowania ogłoszeń, zyskanie darmowej promocji, sprzedaż i zakup produktów w cenach producenta, znalezienie ciekawych ofert usług, itp. w każdym województwie.

Perspektywy i szanse rozwoju

Rolniczy Handel Detaliczny jest coraz bardziej doceniany przez producentów i przez konsumentów. Niesie on wiele korzyści dla obydwóch stron. Można by też powiedzieć, że produkcja domowa jest działalnością innowacyjną, stwarzającą szansę dla osób, które chcą wypróbować swoje możliwości oraz realizować nowe pomysły bez dużych nakładów na początku. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż coraz częściej obserwuje się poszerzanie grona producentów żywności w szczególności o kobiety z obszarów wiejskich. Sprzedaż i promocja żywności bezpośrednio z gospodarstwa lub poprzez np. koła gospodyń wiejskich pomaga zwiększyć budżet wiejskich gospodarstw domowych, a także wpływa korzystnie na promocję polskiej wsi.

Perspektywy rozwoju rolniczego handlu detalicznego są obecnie bardzo obiecujące. Świadomość konsumentów jest coraz wyższa i w związku z tym poszukują oni zdrowej żywności, co prowadzi do wzrostu zainteresowania lokalnymi produktami rolnymi. Oto kilka perspektyw i szans rozwoju tego sektora:

1. Zwiększające się zapotrzebowanie na lokalne produkty: Wielu konsumentów zwraca uwagę na pochodzenie i jakość żywności, którą spożywają. Rolniczy handel detaliczny umożliwia bezpośredni kontakt z producentem, co daje pewność co do jakości i świeżości produktów.

Zwiększa się świadomość społeczna dotycząca znaczenia wsparcia lokalnych rolników i gospodarstw, co sprzyja rozwojowi tego sektora.
2. Trend zdrowego odżywiania: Ludzie coraz bardziej zwracają uwagę na zdrowe odżywianie, unikanie sztucznych dodatków oraz pestycydów w żywności. Produkty rolnicze oferowane w handlu detalicznym często są uprawiane w sposób ekologiczny i organiczny, co przyciąga klientów, którzy cenią zdrową żywność. To stwarza duże możliwości dla rolników, którzy mogą dostosować swoją produkcję do takich wymagań.
3. Rozwój ruchów lokalnych i społecznościowych: Wiele społeczności stawia na rozwój lokalnej gospodarki i wspieranie lokalnych przedsiębiorców, w tym rolników. Powstają różnego rodzaju ruchy społeczne i inicjatywy, które promują rolnictwo lokalne i zakup produktów bezpośrednio od producentów. Takie inicjatywy sprzyjają rozwojowi rolniczego handlu detalicznego, ponieważ dostarczają klientów zainteresowanych lokalnymi produktami.
4. Nowe technologie i narzędzia sprzedażowe: Rozwój technologii, w tym internetu, platform e-commerce i aplikacji mobilnych, otwiera nowe możliwości dla rolniczego handlu detalicznego. Rolnicy mogą sprzedawać swoje produkty online, docierać do większej liczby klientów i promować swoje gospodarstwa. Dodatkowo, technologie umożliwiają rolnikom łatwiejsze zarządzanie zamówieniami, płatnościami i dostawą.
5. Wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań m.in. przetwórstwo na małą skalę, domowe, stwarzające szansę dla osób, które chcą wypróbować swoje możliwości oraz realizować nowe pomysły bez dużych początkowych nakładów.
6. Turystyka wiejska i agroturystyka: Wzrost zainteresowania turystyką wiejską i agroturystyką wpływa na rozwój rolniczego handlu detalicznego. Coraz więcej osób szuka autentycznych doświadczeń związanych z życiem wiejskim i chce odwiedzać gospodarstwa rolnicze. To stwarza okazję dla rolników do sprzedaży swoich produktów bezpośrednio turystom, którzy mogą być zainteresowani zakupem lokalnych produktów.

Podsumowując, rolniczy handel detaliczny ma wiele perspektyw i szans rozwoju. Czynniki powodujące rozwój to zwiększające się zainteresowanie lokalnymi, zdrowymi i ekologicznymi produktami, rozwój ruchów społecznych wspierających lokalną gospodarkę, wykorzystanie nowych technologii oraz rozwój turystyki wiejskiej. Rolnicy mają możliwość bezpośredniego kontaktu z klientami, co przekłada się na większą kontrolę nad procesem sprzedaży i budowanie lojalności wśród konsumentów.

Produkcja musów jabłkowych

Podstawy prawne przy RHD

• ustawa z dnia 15 grudnia 2021 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia prowadzenia przez rolników rolniczego handlu detalicznego (Dz.U. 2022 poz. 138)
• ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. 2006 poz. 1225, z późn. zm.)
• ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (tekst jednolity Dz. U. 2020 poz. 1753)
• ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. (jednolity tekst ustawy Dz.U. 2022 poz. 2647)
• rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 września 2022 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. 2022 poz. 1971)
• rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych (Dz.U. 2015 poz. 29, z późn. zm.)
• rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu znakowania niektórych grup i rodzajów artykułów rolno-spożywczych kodem identyfikacyjnym partii produkcyjnej (Dz.U. 2004 poz. 772)
• rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. bezpieczeństwa żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463)
• rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) (5) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2020 r., poz. 2021, z późn. zm.)
• rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 931/2011 z dnia 19 września 2011 r. w sprawie wymogów dotyczących możliwości śledzenia ustanowionych rozporządzeniem (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 242 z 20.09.2011, str. 2)
• rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. WE L 304 z 22.11.2011, str. 18)
• rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79 (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, z późn. zm.)
• rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 543/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do sektora owoców i warzyw oraz sektora przetworzonych owoców i warzyw (Dz. Urz. UE L 157 z 15.06.2011 z późn. zm.)

Bibliografia

- https://www.cdr.gov.pl/
- https://www.wetgiw.gov.pl/
- https://www.gov.pl/web/gis/rolniczy-handel-detaliczny
- https://www.gov.pl/web/ijhars/inspekcja-jakosci-handlowej-artykulow-rolno-spozywczych
- https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rolniczy-handel-detaliczny-informacje-podstawowe
- https://www.gov.pl/web/rolnictwo/harmonogram-naboru-wnioskow-w-ramach-ps-wpr

SPIS TREŚCI

Wstęp....3
Porównanie czterech form sprzedaży....4
Oznaczenie miejsca sprzedaży....10
Ograniczenia....11
Limity sprzedaży....12
Rejestracja w urzędach kontroli żywności....16
Preferencje podatkowe w RHD....19
Miejsca prowadzenia przetwórstwa....20
Wymaganiahigieniczne....21
Bezpieczeństwo produkcji żywności....22
Znakowanie żywności w ramach RHD....24
Pozostałe formy sprzedaży....24
Finansowanie i promocja....26
Perspektywy i szanse rozwoju....27
Podstawy prawne przy RHD....28
Bibliografia....30

Specjaliści Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich PODR w Lubaniu są do dyspozycji rolników w zakresie krótkich łańcuchów dostaw:

Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu,
Lubań, ul. T. Maderskiego 3. 83-422 Nowy Barkoczyn
tel. 58 326-39-00, e-mail: sekretariat@podr.pl

Czym tak naprawdę jest SIR?

Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich to struktura oparta na doradztwie rolniczym. Jej funkcjonowanie zapewniają publiczne jednostki doradztwa rolniczego, tj. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, jako koordynator oraz 16 Ośrodków Doradztwa Rolniczego, które odpowiedzialne są za realizacje zadań w poszczególnych województwach. Zespoły SIR działają w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW). Uczestnikami działań podejmowanych na rzecz Sieci mogą być wszystkie podmioty zaangażowane w rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich. W działalność zaangażowane są również jednostki naukowo-badawcze oraz przedsiębiorcy działający na rzecz obszarów wiejskich.

Garść informacji:

SIR powstała w 2015 r., aby wspierać wzrost innowacyjności w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich. Od tego czasu 16 ODR-ów aktywnie realizuje cele i operacje na rzecz Sieci. Każdy ośrodek organizuje wszelkiego rodzaju aktywności, aby móc stworzyć sieć kontaktów o jak największym zasięgu. Aktywności te prowadzone są w różnych formach takich jak np.: wyjazdy studyjne, webinaria, konferencje, konkursy, audycje radiowe czy też filmy. Wszystko po to, aby podtrzymać i upowszechniać ideę SIR.

Nasze cele:

Głównym celem jest wspieranie innowacji w rolnictwie, leśnictwie, produkcji żywności i na obszarach wiejskich. Szczególną uwagę skupia się na pozyskiwaniu i utrwalaniu sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, a doradcami oraz innymi podmiotami wspierającymi innowacje. Zadania Sieci ułatwiają wymianę fachowej wiedzy i dobrych praktyk w danym zakresie oraz pomagają w tworzeniu się grup operacyjnych i opracowaniu różnych projektów. W osiągnięciu tych celów na terenie województwa pomorskiego pomaga Zespół ds. Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, działający w Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Lubaniu. W skład Zespołu wchodzą koordynatorzy i brokerzy innowacji, którzy wspólnie promują Sieć, identyfikują potrzeby grupy docelowej w zakresie organizacji i realizacji operacji, aktywizują potencjalnych partnerów oraz pomagają w tworzeniu grup operacyjnych.

Interwencja „Współpraca Grup Operacyjnych EPI" Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027.

Celem interwencji jest tworzenie grup operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (GO EPI) oraz opracowanie i wdrożenie innowacyjnych projektów tych grup, z uwzględnieniem potrzeb rolników, łączące partnerów dysponujących wiedzą z wzajemnie uzupełniających się dziedzin oraz oparte na interaktywnym modelu innowacji.

POMORSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W LUBANIU
Lubań, ul. Tadeusza Maderskiego 3, 83-422 Nowy Barkoczyn
tel. 58 326 39 00, e-mail: sekretariat@podr.pl

Oddział w Starym Polu
ul. Marynarki Wojennej 21, 82-220 Stare Pole
tel. 55 270 11 11 lub 270 11 00, e-mail: starepole@podr.pl

PZDR w Bytowie
ul. Wojska Polskiego 33, 77-100 Bytów
tel. kom. 797 010 654,
e-mail: bytow@podr.pl

PZDR w Chojnicach
ul. Łużycka 1A, 89-600 Chojnice
tel. kom. 797 010 666,
e-mail: chojnice@podr.pl

PZDR w Człuchowie
ul. Wojska Polskiego 1, 77-300 Człuchów
tel. kom. 609 920 048,
e-mail: czluchow@podr.pl

PZDR w Gdańsku
ul. Zygmunta Wróblewskiego 3,
83-000 Pruszcz Gdański
tel. kom. 607 930 419, e-mail: gdansk@podr.pl

PZDR w Kartuzach
ul. Kościuszki 12, 83-300 Kartuzy
tel. kom. 797 010 695
e-mail: kartuzy@podr.pl

PZDR w Kościerzynie
ul. Przemysłowa 7 F, 83-400 Kościerzyna
tel. kom. 797 010 622,
e-mail: koscierzyna@podr.pl

PZDR w Kwidzynie
ul. Chopina 42, 82-500 Kwidzyn
tel. kom. 517 923 222,
e-mail: kwidzyn@podr.pl

PZDR w Lęborku
ul. Wojska Polskiego 31, 84-300 Lębork
tel. kom. 797 010 584
e-mail: lebork@podr.pl

PZDR w Pucku
ul. Wejherowska 5, 84-100 Puck
tel. kom. 510 890 908,
e-mail: puck@podr.pl

PZDR w Słupsku
ul. Aleja 3 Maja 44, 76-200 Słupsk
tel. kom. 609 920 046,
e-mail: slupsk@podr.pl

PZDR w Starogardzie Gdańskim
Nowa Wieś Rzeczna, ul. Rzeczna 18,
83-200 Starogard Gdański
tel. kom. 797 010 635, e-mail: starogard@podr.pl

PZDR w Starym Polu
powiat malborski: ul. Marynarki Wojennej 21,
82-220 Stare Pole, tel. 55 270 11 19
powiat nowodworski: ul. Plac Wolności 22,
82-100 Nowy Dwór Gdański,
tel. kom. 665 433 533
e-mail: malbork@podr.pl

PZDR w Sztumie
ul. Mickiewicza 39, 82-400 Sztum
tel. kom. 693 970 004,
e-mail: sztum@podr.pl

PZDR w Tczewie
ul. 30 Stycznia 50, 83-110 Tczew
tel. kom. 797 010 690,
e-mail: tczew@podr.pl

PZDR w Wejherowie
ul. Sobieskiego 241, 84-200 Wejherowo
tel. kom. 607 427 250,
e-mail: wejherowo@podr.pl

Dziękujemy za poświęcony czas
i zapraszamy do wypełnienia ankiety,
w której można ocenić tą broszurę.

KLIKNIJ TUTAJ

lub zeskanuj
kod QR telefonem